

metsäkeskus

TIEDON PUUT – HANKE

METSÄTILOJEN
SUKUPOLVENVAIHDOS-OSIO

2009 - 2013

LOPPURAPORTTI

Antti Pajula

Maaliskuu 2014

1. Hankkeen toteuttaja

Koko Tiedon Puut – hankkeen päätoteuttajaorganisaatio ja hallinnoija oli Seinäjoen Koulutuskuntayhtymä Sedu (aikuiskoulutus). Sedu Aikuiskoulutus vastasi hankkeessa laajan metsänomistajien koulutus – osion toteuttamisesta. Koko Tiedon Puut - hankkeen projektipäällikköinä toimivat hankkeena Jyrki Ilves ja Pirita Yliaho.

Metsätilojen sukupolvenvaihdososion toteuttamisesta vastasi Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus. Suomen metsäkeskuksen syntymisen jälkeen ko. osiosta vastasi Suomen metsäkeskuksen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueyksikkö (julkiset palvelut). Sedu aikuiskoulutus ja metsäkeskus solmivat hankkeen toteuttamisesta keskenään sopimuksen. Metsäkeskus nimesi metsätilojen sukupolvenvaihdososion vetäjäksi metsänhoitopäällikkö Antti Pajulan.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Hankkeen nimi oli Tiedon Puut. Metsätilojen sukupolvenvaihdokset ja metsänomistajien koulutus. Hankkeen diaarinumero oli 1011/3560-2009 ja hankenumero oli 5357.

3. Yhteenveto hankkeesta

Tiedon Puut – hanke sai rahoituksen syyskuun alusta 2009 lähtien. Hankkeen sukupolvenvaihdososion toteuttaminen aloitettiin käytännössä kuitenkin vasta joulukuussa 2009 rahoituksen varmistuttua marraskuussa 2009. Alunperin hanke suunniteltiin kolmivuotiseksi, ja sen piti päättyä 31.8.2012. Hankkeelle anottiin ja saatiin ensin yhden vuoden mittainen jatkoaika, joka päättyi 31.8.2013. Metsätilojen sukupolvenvaihdososion toteuttaminen lopetettiin 31.8.2013. Metsänomistajien koulutusosiolle on haettu ja saatu toinen jatkoaika, joka päättyy 31.8.2014.

3.1 Metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkoston perustaminen ja kouluttaminen

Etelä-Pohjanmaan maakuntaan perustettiin ja koulutettiin eri metsäpuolen toimijoiden metsäammatillisista 23 hengen suuruinen metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojarengas. Ko. neuvojarengas jäsenistä 11 tuli metsänhoitoyhdistyksistä, 5 metsäkeskuksesta, 4 opetuspuolelta ja 3 metsäteollisuudesta.

Hanke koulutti ko. neuvojarengasta kaikkiaan kuuden koulutuspäivän ajan. Neljän päivän pääkoulutus tapahtui huhtikuussa 2010 (2 pv) ja elokuussa 2010 (2 pv). Ko. neljän päivän pääkoulutuksesta vastasi Länsi-Suomen Metsätilat Oy:n toimitusjohtaja Jukka Pusa. Lisäksi vuosina 2011 ja 2012 neuvojaverkosta koulutettiin hankkeen toimesta kumpanakin vuonna yhden päivän ajan. Vuosien 2011 ja 2012 koulutuspäivien sisällöstä vastasi Antti Pajula.

Lisäksi osa hankkeen neuvojaverkostosta osallistui lokakuussa 2011 Metsäntutkimuslaitoksen järjestämään ”Metsätilakoon ja rakenteen parantaminen” – seminaariin Helsingissä.

Lisäksi hankkeen toimesta on pidetty metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkosto ajan tasalla

metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin liittyvistä säädösmuutoksista (verotus- ym. asiat) säännöllisillä sähköpostikirjeillä.

3.2 Metsätilojen sukupolvenvaihdoskoulutus metsäammattilaisille

Tiedon Puut – hanke järjesti vuosina 2010 – 2012 kaikkiaan 7 metsätoimihenkilöille tarkoitettua metsätilan sukupolvenvaihdoskoulutusta, joihin osallistui yhteensä 286 toimihenkilöä. Koulutetuksi tulivat käytännössä kaikki Metsä Groupin, Biowatin ja Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimihenkilöt. Lisäksi kahdessa eri tilaisuudessa (Ähtäri ja Ilmajoki) koulutettiin Seinäjoen Ammattikorkeakoulun ja Koulutuskuntayhtymä Sedun metsä- ja maatalouspuolen opettajat sekä metsätalouden insinööri- ja agrologiopiskelijät. Lisäksi lähes kaikki alueen metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöt osallistuivat metsänomistajille järjestettyihin metsätilojen sukupolvenvaihdoskoulutuksiin.

3.3 Metsätilojen sukupolvenvaihdoskoulutus metsänomistajille

Kaikkein suurimman työpanoksen ko. osioissa vaativat metsänomistajille järjestettävät metsätilojen sukupolvenvaihdoskoulutukset. Näitä koulutustilaisuuksia järjestettiin vuosina 2010 – 2013 kaikkiaan 42. Yhtä tilaisuutta lukuun ottamatta kaikki metsänomistajien koulutustilaisuudet järjestettiin joko arki-iltoina tai lauantaina. Hankealueen ulkopuolella järjestettiin kolme (Helsinki, Tampere, Pietarsaari) metsänomistajille tarkoitettua koulutustilaisuutta. Nämä oli tarkoitettu lähinnä muualla asuville, mutta Etelä-Pohjanmaalla metsää omistaville metsänomistajille. Metsänomistajille tarkoitettuihin metsätilan sukupolvenvaihdoskoulutuksiin osallistui kaikkiaan 911 henkilöä

4. Raportti (yksityiskohtainen kuvaus hankkeesta)

4.1 Hankkeen tavoitteet

4.1.1 Ylemmän tason tavoitteet

Tuoreimpien metsänomistajatutkimusten tulosten mukaan metsänomistajien keski-ikä Suomessa on noin 62 vuotta ja nousee edelleen. Toinen selvä muutos metsänomistajarakenteessa on viime vuosikymmeninä ollut se, että metsänomistajien ikääntymisen myötä kuolinpesiä syntyy yhä enemmän.

Molemmat yllä mainitut kehityssuunnat ovat huolestuttavia, jos tavoitteena on metsien korkea hoidon ja käytön taso. Metsänomistajien ikääntyessä heidän fyysinen kuntonsa heikkenee ja heidän mahdollisuutensa tehdä metsänhoitotöitä omatoimisesti alenee. Tämä johtaa väistämättä metsien hoidon tason laskuun.

Metsänomistajien ikääntyessä heidän kulutuksensa ja rahantarpeensa vähenee. Monet ikääntyneet metsänomistajat ajattelevat, että metsiä ei ole syytä jatkuvasti hakata, kun ei ole välitöntä rahan tarvetta. Toisaalta metsätilan sukupolvenvaihdosta siirretään ja siirretään. Samalla siirtyvät myös metsänhoidolliset harvennushakkuut siitäkin huolimatta, että metsät riutuvat ylitieheydessä.

Monissa tapauksissa sukupolvenvaihdosta ei saada tehtyä metsänomistajan elinaikana, vaan metsä siirtyy kuolinpesän haltuun jopa vuosikymmeniksi. Pahimmillaan kuolinpesien omistajina on toisia kuolinpesiä. Useimmissa tapauksissa kuolinpesän syntyminen vähentää metsätilan hoitotöitä

metsäkeskus

ja hakkuita vieläkin enemmän kuin yksityisen metsänomistajan ikääntyminen. Kuolinpesissä ja perikunnissa on monesti runsaasti osakkaita ja osakkaat ovat toisilleen vieraita. Eri osakkaiden metsänomistukselleen asettamat tavoitteet (taloudelliset tavoitteet, virkistystavoitteet, luontotavoitteet jne) saattavat vaihdella paljonkin. Kun metsien hoidosta ja käytöstä ei päästä yhteisymmärrykseen, ei tehdä mitään. Ei hoideta eikä hakata metsiä.

Metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin liittyvät säännökset ovat varsin monimutkaisia ja huonosti tunnettuja. Nykyistenkin säännösten vallitessa olisi kuitenkin vähintäänkin kohtuulliset mahdollisuudet lisätä oleellisesti metsätilojen sukupolvenvaihdoksia, kunhan sekä metsäammattilaiset että metsänomistajat hallitsisivat nykyiset säännökset ja niiden suomat mahdollisuudet kunnolla.

4.1.2 Hankkeen tavoitteet

4.1.2.1 Metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkoston perustaminen ja koulutus

Tiedon Puut – hankkeen metsätilojen sukupolvenvaihdososion ensimmäisessä vaiheessa Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueelle luodaan ja koulutetaan metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin erikoistuva neuvojaverkosto. Pääosaa metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojista tavoiteltiin alueella toimivien metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöistä. Muutama neuvojaa verkostoon tavoiteltiin metsäkeskuksen toimihenkilöistä. Lisäksi suurimmista puunostajista (Metsä Group, UPM Metsä ja Stora Enso Metsä) ja metsäoppilaitoksista (SeAMK ja Sedu) tavoiteltiin henkilöitä verkostoon. Kaikkiin metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvontaan erikoistuvien neuvojien määräksi tavoiteltiin Etelä-Pohjanmaalla 20 henkilöä.

Metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin erikoistuva neuvojaverkosto suunniteltiin valittavaksi metsäkeskuksen hankkeeseen nimeämän vastuuhenkilön eri metsäorganisaatioille tekemän tiedustelun ja keskustelujen pohjalta. Neuvojaverkostoon pyrittiin saamaan sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole lähivuosina jäämässä eläkkeelle, vaan ovat työelämässä vielä vähintään 5-10 vuotta.

Spv-neuvojaverkoston peruskoulutus suunniteltiin toteutettavaksi loka-joulukuun 2009 aikana noin viikon mittaisessa koulutuksessa, joka sisältäisi mahdollisimman kattavasti kaikki metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin liittyvät eri vaihtoehdot (perintö, lahja, lahjanluonteinen kauppa, kauppa, hallintaoikeuden pidättäminen, kuolinpesän muuttaminen yhtymäksi, yhteismetsän perustaminen jne) ja eri vaihtoehtoihin liittyvät lakitekniset ja verotukselliset asiat. Neuvojen koulutus suunniteltiin hoidettavaksi hankkeen ulkopuolisen organisaation toimesta ostopalveluna.

Vuosina 2010 ja 2011 neuvojaverkosta suunniteltiin jatkokoulutettavan vielä yhteensä 2 - 3 päivän mittaisessa koulutuksessa, jossa verkostoon kuuluvat neuvojat käyvät yhdessä läpi erilaisia käytännön neuvontatoiminnassa eteen tulleita sukupolvenvaihdostilanteiden ratkaisuja.

Hankkeessa työskentelevät metsätilan spv-neuvojat kouliintuvat kolmevuotisen hankkeen neuvojakoulutuksen, metsänomistajatilaisuuksien ja konkreettisten käytännön sukupolvenvaihdosneuvontatilanteiden hoitamisen kautta ko. työhön. Hankkeen päättymisen jälkeen spv-neuvojat jatkavat työtä metsäorganisaatioiden normaalina työnä.

4.1.2.2 Metsätoimihenkilöiden metsätilan sukupolvenvaihdoskoulutus

Lisäksi hankkeen työnä tavoiteltiin järjestää metsätalouden eri toimijoille (metsänhoitoyhdistykset, metsäkeskus, metsäpalveluyrittäjät, puun ostajat jne) toimihenkilökoulutuksia, joissa kaikille maakunnan metsätoimihenkilöille annetaan perustiedot metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin liittyvistä

asioista. Näitä koutuksia suunniteltiin järjestettävän alkuperäisen hankesuunitelman mukaan vähintään 5 kappaletta ja jatkoaika mukaan lukien 6-8 kappaletta. Ko. toimihenkilökoulutusten osallistujatavoitteena oli jatkoaika mukaan lukien 200 henkilöä.

4.1.2.3 Metsänomistajille järjestettävät sukupolvenvaihdoskoulutukset

Osahankkeen suurimpana työkokonaisuutena tavoiteltiin järjestää eri puolilla Etelä-Pohjanmaan maakuntaa vähintään 25 kappaletta metsänomistajille tarkoitettuja avoimia sukupolvenvaihdoskoulutuksia. Jatkoaikahakemuksessa metsänomistajien koulutustapahtumien tavoite nostettiin 40 tilaisuuteen ja osallistujatavoite 650 henkilöön.

Tavoitteena oli, että jokaisen vanhan kunnan (tilanne v. 2008 alussa) alueella pidettäisiin hankkeen aikana ainakin yksi metsänomistajille tarkoitettu metsätilan spv-koulutustilaisuus. Metsänomistajien spv-koulutukset ajateltiin pidettävän pääsääntöisesti joko arki-iltoina tai viikonloppuna 2-4 tunnin mittaisina tapahtumina.

Monille metsänomistajille selviää jo spv-koulutuksissa edullisin tai sopivin tapa sukupolvenvaihdoksen suorittamiseksi. Nämä metsänomistajat pyritään ohjaamaan mahdollisimman nopeasti pankkien, asianajotoimistojen ja muiden vastaavien tahojen asiakkaiksi, jotka hoitavat varsinaisen paperityön eli lahjakirjat, kauppakirjat, perinnönjaot, hallintaoikeuden pidätykset jne. Tähän toimintaan ei käytetä tämän metsätilojen sukupolvenvaihdosohjelman varoja, vaan toiminta tapahtuu normaalina asiakasrahoitteisena toimintana. Samoin tähän vaiheeseen liittyvät, metsäorganisaatioiden tekemät metsätilojen käypien arvojen määrittäykset (tila-arviot) tapahtuvat normaalina asiakasrahoitteisena toimintana, eikä niiden tekoa rahoiteta hankkeen toin.

Osalle metsänomistajista metsätilan sukupolvenvaihdos ei vielä koulutuksen jälkeenkään ole yksiselitteisen selvä asia. Nämä metsänomistajat voivat käydä neuvottelun spv-neuvojaverkostoon kuuluvien neuvojen kanssa ja hakea tätä kautta edullisinta vaihtoehtoa. Tämä neuvontatoiminta on metsäorganisaatioiden normaalia toimintaa, eikä sitä rahoiteta hankkeen varoista.

4.2. Hankkeen toteutus

Tiedon Puut – hankkeen rahoitus varmistui 17.11.2009 sen jälkeen, kun Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus teki lopullisen päätöksen hankkeen rahoittamisesta. Koko hankkeen ja myös metsätilojen sukupolvenvaihdososion toiminta pääsi käyntiin käytännössä vasta tämän jälkeen.

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus nimitti metsätilojen sukupolvenvaihdososion vetäjäksi metsänhoitopäällikkö Antti Pajulan. Pajula toimi osion vetäjänä sivutoimisesti.

4.2.1 Hankkeen toimenpiteet ja niiden aikataulu

4.2.1.1 Metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkoston perustaminen ja koulutus

Loppuvuonna 2009 ja alkuvuonna 2010 metsätilojen sukupolvenvaihdososion toiminnassa keskityttiin metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkoston perustamiseen ja koulutukseen.

Antti Pajula kävi neuvotteluja kaikkien keskeisten metsäorganisaatioiden kanssa niiden osallistumisesta metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkoston koulutukseen ja muuhun toimintaan.

metsäkeskus

Hankkeen tavoitteena oli saada ko. neuvojaverkoston 20 toimihenkilöä. Monien neuvottelujen jälkeen neuvojaverkoston ilmoittautui lopulta 23 metsätoimihenkilöä edustaen seuraavia tahoja:

- Mhy Alajärvi/Päivi Keski-Heikkilä
- Mhy Etelä-Pohjanmaa/Jarmo Lahdenmaa
- Mhy Etelä-Pohjanmaa/Jaakko Niemistö
- Mhy Evijärvi/Reijo Palohuhta
- Mhy Ilmajoki/Kalevi Kojola
- Mhy JärviLakia/Ilkka Vainio
- Mhy Lakeus/Timo Järvilehto
- Mhy Lakeus/Esa Kuoppala
- Mhy Metsä-Pohjanmaa/Juha Rantoja
- Mhy Soini/Arto Mustaniemi
- Mhy Suomenselkä/Timo Ala-Kanto
- L&T Biowatti Oy/Pasi Aro
- UPM Metsä/Arto Lammi
- Metsä Group/Jyrki Sopanen
- SEDU Aikuiskoulutus/Asko Ämmälä
- SEAMK, Ähtäri/Helena Merisaari
- SEAMK, Ilmajoki/Juha Tiainen
- SEAMK, Ähtäri/Antti Väätäinen
- Metsäkeskus, Etelä- ja Keski-Pohjanmaa/Kirsi Kangas
- Metsäkeskus, Etelä- ja Keski-Pohjanmaa/Ari Niemelä
- Metsäkeskus, Etelä- ja Keski-Pohjanmaa/Antti Pajula
- Metsäkeskus, Etelä- ja Keski-Pohjanmaa/Juha-Pekka Tonteri
- Metsäkeskus, Etelä- ja Keski-Pohjanmaa/Yrjö Ylkänen

Verkoston pyrittiin saamaan toimihenkilöitä, jotka ovat työelämässä koulutuksen jälkeen vielä ainakin 5-10 vuotta. Tässä onnistuttiinkin hyvin. Hankkeen toteutusaikana Helena Merisaari vaihtoi työnantajaa Maaseutuviraston leipiin, mutta osallistui vaihdoksen jälkeenkin osaan verkoston koulutuksista. Pasi Aro siirtyi hankkeen toteutusaikana Biowatilta Tapiolan palvelukseen, eikä enää työnantajan vaihdoksen jälkeen osallistunut hankkeen koulutuksiin. Kaikki muut verkoston toimihenkilöt jatkavat 31.8.2013 – tilanteessa edelleen vanhan työnantajan palveluksessa.

Metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkoston nelipäiväinen peruskoulutus toteutettiin hankesuunnitelman mukaisesti ulkopuolisen tahon tekemänä. Koulutuksen toteutus kilpailutettiin helmikuussa 2010. Koulutustarjous lähetettiin viidelle sellaiselle taholle, joiden osaaminen tiedettiin riittäväksi ko. koulutuksen toteuttamiseen. Koulutustarjouksen jätti kaksi tahoja, joista edullisempänä valittiin Länsi-Suomen Metsätilat Oy LKV (kouluttajana toimitusjohtaja Jukka Pusa).

Metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkoston peruskoulutuksen ensimmäinen jakso toteutettiin 27-28.4.2010 Seinäjoella. Ko. I-jaksoon osallistui 22 henkilöä. Metsätilojen sukupolvenvaihdosneuvojaverkoston peruskoulutuksen toinen jakso toteutettiin 16-17.8.2010 Seinäjoella. Ko. II-jaksoon osallistui 23 henkilöä. Peruskoulutuksessa käytiin läpi hyvin tarkkaan metsätilojen käyvän arvon määrittäminen, kaikki eri metsätilan sukupolvenvaihdostavat (perintö, testamentti, lahja, lahjanluontoinen kauppa, kauppa käypään arvoon, vaihto, jatkavan maatilän sukupolvenvaihdos, hallintaoikeuden pidättäminen, yhteismetsään liittyminen, erilaiset muut yhteisomistumuodot, ositus ja perinnönjako) ja niihin liittyvät vero- ym. vaikutukset. Jälkimmäisellä peruskoulutusjaksolla oli esillä lukuisia käytännön esimerkkitalanteita erilaisista sukupolvenvaihdostilanteista.

metsäkeskus

Neuvojaverkoston viides koulutuspäivä järjestettiin 31.8.2011 Seinäjoella Antti Pajulan organisoimana. Ko. koulutuspäivään osallistui 19 henkilöä. Ko. koulutuksessa käsiteltiin Tiedon Puut -hankkeen spv-osion ajankohtaisasioita (menneen talvikauden 2010/2011 metsänomistajakoulutusten kokemukset, tulevan talvikauden 2011/2012 metsänomistajakoulutusten organisointi, hankkeen taloustilanne jne), metsävähennyksen tulouttamista, vuoden 2012 alusta voimaan tulevia veromuutoksia, erilaisia yhteismetsiä omistusmuotoina ja metsäntutkimuslaitoksen juuri lanseeraamaa www.metsanomistus.fi - internetsivustoa.

Neuvojaverkoston kuudes koulutuspäivä järjestettiin 14.12.2012 Seinäjoella myöskin Antti Pajulan organisoimana. Koulutukseen osallistui 20 henkilöä. Ko. koulutuspäivässä käsiteltiin Tiedon Puut -hankkeen spv-osion ajankohtaisasioita (hankkeen taloustilanne ja jatkoaika, käynnissä olevan talvikauden 2012/2013 metsänomistajakoulutukset jne), vuoden 2013 alusta voimaan tulevia veroy-m. muutoksia, jatkavan maatilan sukupolvenvaihdosasioita, lainhuuto- ja kiinnitysasioita, eri maanmittaustoimituksia ja maanmittauslaitoksen numeerisia kartta-aineistoja. Lisäksi päivän aikana esiteltiin Metsänomistus Toimivaksi - ja Puumarkkinoille Toimivuutta - hankkeiden sisältö. Molemmissa hiljattain toimintansa aloittaneissa kehittämishankkeissa edistetään metsätilojen sukupolvenvaihdoksia.

Lisäksi viisi neuvojaverkoston edustajaa osallistui 12.10.2011 Helsingissä Metsäntutkimuslaitoksen järjestämään Metsätilakoon ja rakenteen parantaminen – seminaariin. Seminaari oli osa neuvojaverkoston koulutusta.

Koulutustilaisuuksien lisäksi Antti Pajula on pitänyt koko hankkeen ajan tiedottanut neuvojaverkostolle sähköpostitiedotteilla kaikista niistä lainsäädäntö- ym. muutoksista, jotka vaikuttavat metsätilojen sukupolvenvaihdosasioihin.

4.2.1.2 Metsätilojen sukupolvenvaihdoskoulutus metsäammattilaisille

Hanke järjesti kaikkiaan 7 pelkästään metsäammattilaisille järjestettyä koulutustilaisuutta metsätilan sukupolvenvaihdosasioista. Nämä koulutukset järjestettiin seuraavasti:

- 18.11.2010 Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen viranomaistoiminnon toimihenkilöt ja yritysneuvojat (28 osanottajaa)
- 21.1.2011 Metsäliitto Osuuskunnan Seinäjoen piirin toimihenkilöt (32 osanottajaa)
- 31.1.2011 Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen metsäsuunnittelu- ja luonnonhoitotoimintojen toimihenkilöt (42 osanottajaa)
- 6.4.2011 Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen metsäparannustoiminnon toimihenkilöt (33 osanottajaa)
- 13.2.2013 Seinäjoen Ammattikorkeakoulun ja Koulutuskuntayhtymän Sedun Ähtärin toimipisteen opettajat ja metsätalousinsinööriopiskelijat (47 osanottajaa)
- 20.4.2012 L&T Biowatti Oy:n Pohjanmaan alueen metsätoimihenkilöt (12 osanottajaa)
- 13.2.2013 Seinäjoen Ammattikorkeakoulun ja Koulutuskuntayhtymän Sedun Ilmajoen toimipisteen opettajat ja agrologiopiskelijat (92 osanottajaa)

Yhteensä näihin metsäammattilaisille tarkoitettuihin metsätilan sukupolvenvaihdoskoulutuksiin osallistui 286 henkilöä. Hankkeen tavoitteena oli järjestää 6-8 ammattilaisille tarkoitettua koulutustilaisuutta ja niiden osallistujatavoite oli 200 henkilöä.

Hankealueen metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöt (noin 50 toimihenkilöä) osallistuivat runsaslukaisesti eri puolella Etelä-Pohjanmaata järjestettyihin metsänomistajille tarkoitettuihin metsätilan

metsäkeskus

sukupolvenvaihdoskoulutuksiin. Tämän vuoksi metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöille ei järjestetty omia koulutustilaisuuksia.

Kaikki metsätoimihenkilökoulutukset veti metsätilan sukupolvenvaihdososion vetäjä Antti Pajula

4.2.1.3 Metsätilojen sukupolvenvaihdoskoulutus metsänomistajille

Hankkeen suurin työvaihe oli järjestää metsänomistajille tarkoitettua metsätilan sukupolvenvaihdoskoulutuksia. Hankkeen lopullisen tavoitteena (jatkoaika mukaan lukien) oli järjestää 40 metsänomistajille tarkoitettua metsätilan sukupolvenvaihdoskoulutusta. Osallistujatavoitteeksi oli asetettu 650 henkilöä.

Ensimmäisenä talvikautena (2010/2011) hanke järjesti 16 metsänomistajakoulutusta, toisen talvikautena (2011/2012) 15 metsänomistajakoulutusta ja kolmantena talvikautena (2012/2013) 11 metsänomistajakoulutusta. Yhteensä metsänomistajakoulutuksia pidettiin 42 kappaletta ja niihin osallistui yhteensä 911 henkilöä (keskimäärin 22 henkilöä/tilaisuus). Metsänomistajakoulutukset järjestettiin seuraavasti:

- Kauhajoki	17.11.2010	24 osanottajaa
- Lapua	24.11.2010	12 osanottajaa
- Kauhava	1.12.2010	13 osanottajaa
- Ylistaro	9.12.2010	13 osanottajaa
- Evijärvi	12.1.2011	21 osanottajaa
- Jalasjärvi	19.1.2011	25 osanottajaa
- Seinäjoki	20.1.2011	20 osanottajaa
- Alajärvi	26.1.2011	41 osanottajaa
- Isojoki	23.2.2011	15 osanottajaa
- Alavus	2.3.2011	28 osanottajaa
- Seinäjoki	5.3.2011	13 osanottajaa
- Ilmajoki	9.3.2011	6 osanottajaa
- Soini	17.3.2011	20 osanottajaa
- Lappajärvi	23.3.2011	21 osanottajaa
- Ähtäri	30.3.2011	26 osanottajaa
- Peräseinäjoki	6.4.2011	18 osanottajaa

Ensimmäisen talvikauden koulutuksiin osallistui yhteensä 316 henkilöä keskiarvon ollessa 20 henkilöä/tilaisuus.

- Seinäjoki	16.11.2011	35 osanottajaa
- Pietarsaari	22.11.2011	13 osanottajaa
- Kauhava	24.11.2011	24 osanottajaa
- Töysä	7.12.2011	16 osanottajaa
- Jurva	11.1.2012	33 osanottajaa
- Alahärmä	17.1.2012	14 osanottajaa
- Helsinki	19.1.2012	27 osanottajaa
- Kuortane	25.1.2012	22 osanottajaa
- Kurikka	1.2.2012	25 osanottajaa
- Vimpeli	8.2.2012	16 osanottajaa
- Karijoki	15.2.2012	13 osanottajaa
- Seinäjoki	18.2.2012	6 osanottajaa

metsäkeskus

- Lehtimäki	22.2.2012	26 osanottajaa
- Teuva	29.2.2012	28 osanottajaa
- Korttesjärvi	28.3.2012	16 osanottajaa

Toisen talvikauden koulutuksiin osallistui yhteensä 314 henkilöä keskiarvon ollessa 21 henkilöä/tilaisuus.

- Ähtäri	25.10.2012	44 osanottajaa
- Seinäjoki	21.11.2012	12 osanottajaa
- Kauhajoki	28.11.2012	24 osanottajaa
- Tampere	12.12.2012	56 osanottajaa
- Lapua	16.1.2013	18 osanottajaa
- Alajärvi	23.1.2013	24 osanottajaa
- Alavus	30.1.2013	11 osanottajaa
- Lappajärvi	6.2.2013	17 osanottajaa
- Ilmajoki	13.2.2013	47 osanottajaa
- Jalasjärvi	20.2.2013	13 osanottajaa
- Ylihärmä	27.2.2013	15 osanottajaa

Kolmannen talvikauden koulutuksiin osallistui yhteensä 281 henkilöä keskiarvon ollessa 26 henkilöä/tilaisuus.

Hankealueen ulkopuolella järjestettiin kolme (Helsinki, Tampere, Pietarsaari) metsänomistajille tarkoitettua koulutustilaisuutta. Nämä oli tarkoitettu lähinnä muualla asuville, mutta Etelä-Pohjanmaalla metsää omistaville metsänomistajille. Näihin kolmeen tilaisuuteen osallistui keskimäärin 32 henkilöä/tilaisuus eli selvästi keskiarvoa enemmän.

Kaksi Seinäjoella pidettyä tilaisuutta pidettiin lauantapäivänä. Näihin tilaisuuksiin osallistui keskimäärin vain 10 henkilöä eli selvästi keskiarvoa vähemmän. Tuntuukin, että arki-ilta on parempi ajankohta järjestää metsänomistajille lyhytkoulutuksia (kesto noin 3 tuntia) kuin lauantapäivä.

Hankkeen tavoitteena oli järjestää vähintään yksi metsänomistajille tarkoitettu metsätilan sukupolvenvaihdoskoulutus jokaisen vanhan kunnan alueella (tilanne ennen kuntaliitoksia). Tämä tavoite toteutui lähes kokonaan. Ainoastaan Nurmossa ei järjestetty yhtään koulutusta. Toisaalta kanta-Seinäjoen alueella järjestettiin neljä koulutustilaisuutta kolmen talvikauden aikana.

Metsänomistajien sukupolvenvaihdoskoulutukset toteutettiin siten, että metsäkeskuksella oli kussakin tilaisuudessa yhteistyökumppanina jokin muu metsäorganisaatio. Valtaosassa tilaisuuksia yhteistyökumppanina oli paikallinen metsänhoitoyhdistys. Metsäliitto Osuuskunta oli yhteistyökumppanina kahdessa tilaisuudessa sekä UPM Metsä, Lakeudenportin opisto ja Isojoen Osuuspankki yhdessä tilaisuudessa. Yhteistyökumppanit avustivat metsäkeskusta koulutustilaisuuksien markkinoinnissa, koulutustilojen ja kahvitusten varauksissa ja myös kouluttamisessa.

Metsänomistajien sukupolvenvaihdoskoulutuksiin (42 tilaisuutta) osallistuneiden sukupuoli- ja ikäjakauma oli seuraavanlainen:

- Naiset 23 %
- Miehet 77 %

metsäkeskus

- 1920 - luvulla syntyneet 2 %
- 1930 - luvulla syntyneet 18 %
- 1940 - luvulla syntyneet 40 %
- 1950 - luvulla syntyneet 16 %
- 1960 - luvulla syntyneet 10 %
- 1970 - luvulla syntyneet 7 %
- 1980 - luvulla syntyneet 6 %
- 1990 - luvulla syntyneet 1 %

Koulutustilaisuuksien osanottajien ikäjakaumasta voidaan päätellä, että arviolta kaksi kolmasosaa osanottajista (1920-1940-luvuilla syntyneet ja osa 1950-luvulla syntyneistä) oli metsänomistuksesta luopuvia ja noin kolmasosa tulevia metsänomistajia.

Osanottajissa oli vain vähän todella ikääntyneitä metsänomistajia. Tästä voidaan päätellä, että kun metsänomistaja ikääntyy tietyn rajan yli (70-75 vuotta), hän ei enää jaksa tai kykene miettimään metsätilan sukupolvenvaihdokseen liittyviä monesti monimutkaisiakin asioita.

Lisäksi monilla ikääntyneillä metsänomistajilla on kohtuullisen pienet eläkkeet. Näyttää siltä, että monet pienituloiset eläkeläiset haluavat pitää metsän tietynlaisena ”hatavarana” elämänsä loppuun saakka. Monilla 1940-luvulla syntyneillä on jo selvästi paremmat työeläkkeet, ja he saattavat olla halukkampia luopumaan metsänomistuksestaan jo elinaikanaan.

Kuolinpesien osakkaita oli sukupolvenvaihdoskoulutuksissa heidän suhteellista osuuttaan vähemmän. Kuolinpesien sukupolvenvaihdoskoulutuksista tai neuvonnasta voisi todeta sen, että jos kuolinpesien sukupolvenvaihdoksissa halutaan päästä etenemään, pitäisi kaikki kuolinpesän osakkaat saada yhdellä kertaa kuulemaan samat asiat ulkopuolisen asiantuntijan kautta.

Metsänomistajakoulutuksissa kerättiin koulutuspalautetta. Koulutuspalautteen arvosteluasteikko oli seuraavanlainen: kiitettävä 5, hyvä 4, tyydyttävä 3, välttävä 2, heikko 1.

Talvikauden 2010/2011 koulutuspalaute (16 tilaisuuden keskiarvo)

- Koulutustilaisuuden ulkoiset puitteet 4,55
- Koulutustilaisuuden asiasisältö 4,52
- Koulutustilaisuuden alustajan onnistuminen 4,72

Talvikauden 2011/2012 koulutuspalaute (15 tilaisuuden keskiarvo)

- Koulutustilaisuuden ulkoiset puitteet 4,57
- Koulutustilaisuuden asiasisältö 4,49
- Koulutustilaisuuden alustajan onnistuminen 4,64

Talvikauden 2012/2013 koulutuspalaute(11 tilaisuuden keskiarvo)

- Koulutustilaisuuden ulkoiset puitteet 4,56
- Koulutustilaisuuden asiasisältö 4,54
- Koulutustilaisuuden alustajan onnistuminen 4,73

Saatua koulutuspalautetta voidaan pitää erittäin hyvänä.

metsäkeskus

4.2.2 Hankkeen resurssit

Hankkeen sukupolvenvaihdososion vetäjä Antti Pajula toimi hankeessa osa-aikaisesti päätoimensa (ensin metsänhoitopäällikkö ja myöhemmin metsänhoidon asiantuntija/metsätilarakenteen johtava asiantuntija) ohella. Tämä onnistui hyvin sen vuoksi, että hankkeen kaikki koulutustilaisuudet pidettiin talvikaudella (marras-maaliskuu) ja koko Tiedon Puut - hankkeen hallinnoinnista vastasi päätoiminen Sedu Aikuiskoulutuksen palveluksessa oleva vetäjä. Metsäkeskuksen muut toimihenkilöt vastasivat tietyistä hankkeen osakokonaisuuksista (lehti-ilmoitusten teko ja toimitus paikallislehtiin, koulutusten ilmoittautumisten vastaanotto, hankkeen talousasiat, hankkeen maksatuksiin liittyvät asiat, yksityisen rahan laskutukseen liittyvät asiat, koulutuspalautteiden käsittely jne).

Metsäkeskuksen toimihenkilöt käyttivät hankkeen töihin yhteensä 1 634,5 tuntia työaika. Antti Pajulan osuus tästä oli 1133 tuntia (69 %) ja metsäkeskuksen muiden toimihenkilöiden osuus 501,5 tuntia (31 %).

4.2.3 Hankkeen toteutuksen organisaatio

Koko Tiedon Puut – hankkeen vetovastuu on ollut Sedu Aikuiskoulutuksella, joka vastasi vetovastuun ohella hankkeen laajan metsänomistajien koulutus – osion toteuttamisesta. Koko Tiedon Puut - hankkeen projektipäällikköinä toimivat hankeajana Jyrki Ilves ja Pirita Yliaho.

Metsäkeskuksen vastuulla on ollut Tiedon Puut – hankkeen metsätilan sukupolvenvaihdososio. Tämän osion vetäjänä on toiminut Antti Pajula. Metsänomistajien ja metsäammattilaisten koulutustilaisuuksien järjestelyssä, markkinoinnissa ja koulutuksessa metsäkeskus on saanut merkittävää apua hankkeessa koulutetuilta metsätilan sukupolvenvaihdosneuvojilta.

Yhteistyö hankkeen päätoimijoiden kesken (Sedu Aikuiskoulutus ja metsäkeskus) ja myös muihin yhteistyötahoihin päin toimi koko hankkeen ajan erinomaisesti.

4.2.4 Hankkeen tiedottaminen

Hankkeen metsätilan sukupolvenvaihdososio on tiedottanut aktiivisesti koko hankeajan. Hankkeen toiminta/metsätilan sukupolvenvaihdosasiat on saatu hankkeen toimesta läpi eri medioissa yhteensä 19 kertaa seuraavasti:

- Radio Pohjanmaa, marraskuu 2009
- Maaseudun Tulevaisuus, kesäkuu 2010
- Metsä-Pohjanmaa-lehti, kesäkuu 2010
- Vänkäri-lehti, lokakuu 2010
- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion uutiskirje, syksy
- Lakeuren Lairalla-lehti, syksy 2010
- Metsä-Pohjanmaa-lehti, marraskuu 2010
- Järviseudun Sanomat, tammikuu 2011
- JP-kunnallissanomat, tammikuu 2011
- Suupohjan Sanomat, helmikuu 2011
- Vänkäri-lehti, maaliskuu 2011
- Metsä-Sanomat, marraskuu 2011
- Vänkäri-lehti, marraskuu 2011
- ELY-keskuksen maaseutulehti, huhtikuu 2012
- Lakeuren Lairalla-lehti, lokakuu 2012

metsäkeskus

- Puumarkkinat-lehti, marraskuu 2012
- JP-kunnallissanomat, helmikuu 2013
- Järviseudun Sanomat, maaliskuu 2013
- Ilmajoen mhy:n asiakslehti, maaliskuu 2013

4.2.5 Hankkeen kustannukset ja rahoitus

Hankkeen sukupolvenvaihdososion alkuperäinen kustannusarvio oli 150 000 €, josta yksityisen rahoituksen osuus oli 17 000 €. Jatkoaikahakemuksen myötä osion kustannusarviota pienennettiin 125 000 €oon, josta yksityisen rahoituksen osuus oli 15 500 €.

Hankkeen sukupolvenvaihdososion kustannukset muodostuivat aikavälillä 1.9.2009- 31.8.2013 seuraaviksi:

- Palkat ja palkkiot	58 180,35 €
- Ostopalvelut	30 741,62 €
- Vuokrat	1 957,85 €
- Kotimaan matkakulut	3 624,85 €
- Muut kustannukset	31 031,56 €
- Kokonaiskustannukset	125 536,23 €

Hankkeen tulot olivat koko hankeaikana yhteensä 2 975 €.

Yksityistä rahoitusta kertyi koko hankkeen aikana 17 085 €.

Hankkeen sukupolvenvaihdososion budjetista jäi lopulta käyttämättä 2 438,77 €. Tämä johtui siitä, että ELY-keskus hylkäsi viimeisten maksatushakemusten (1.7.2012 - 31.8.2013) kustannusten sisältämät arvonlisäverot (3 222,15 €).

4.2.6 Hankkeen raportointi ja seuranta (kokoukset ja ohjausryhmätyöskentely)

Tiedon Puut hankkeen sukupolvenvaihdososion raportointi on tapahtunut osana koko hankkeen raportointia. Sukupolvenvaihdososion vetäjä Antti Pajula on osallistunut pääosaan hankkeen asiantuntijatyöryhmän kokouksista ja esittänyt osion raportin toiminnasta ja taloudesta kussakin kokouksessa.

4.2.7 Hankkeen toteutusolehdukset ja riskit

Hankkeen sukupolvenvaihdososion suurimpana riskinä oli se, että hankkeen koulutustilaisuuksiin ei olisi saatu riittävästi koulutettavia. Tehokkaan tilaisuuksien markkinoinnin ja onnistuneen koulutuksen toteuttamisen takia riskit eivät realisoituneet.

4.3 Hankkeen yhteistyökumppanit

Hankkeen sukupolvenvaihdososion tärkeimpinä yhteistyökumppaneina toimivat Etelä-Pohjanmaan maakunnan eri metsäpuolen toimijat. Kaikkein tärkeimpänä yhteistyökumppanina oli alueen metsänhoitoyhdistyskenttä, joka oli yhteistyökumppanina useimmissa metsänomistajien koulutustilaisuuksissa. Puun ostajista hyvää yhteistyötä hanke harjoitti Metsä Groupin, UPM Metsän ja Biowatin kanssa. Myös metsäpuolen ja maatalouspuolen oppilaitosten kanssa (Ähtäri ja Ilmajoki) yhteistyö oli varsin tiivistä. Lisäksi yhteistyötä oli joidenkin pankkien ja Lakeudenportin opiston kanssa.

metsäkeskus

4.4 Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hankkeen seurauksena lukuisat koulutustilaisuuksiin osallistuneet metsänomistajat tekivät metsätiloillaan sukupolvenvaihdon.

Lisäksi metsäammattilaisten laajalla koulutuksella saatiin arvokasta metsätilan sukupolvenvaihdososaamista maakunnan eri metsäpuolen toimijoille. Tämä osaaminen tulee lisäämään sukupolvenvaihdosten tekoa myös pidemmällä aikavälillä.

Hankkeen sukupolvenvaihdososion vetäjä Antti Pajula valittiin hankkeen loppuvaiheessa Suomen metsäkeskuksen johtavaksi metsätilarakenteen asiantuntijaksi. Valinta johtui hyvin pitkälti siitä osaamisesta, joka Pajulalle on kertynyt tämän hankkeen metsätilan sukupolvenvaihdososion vetämisen kautta.

Valtakunnallisen tehtävän lisäksi Pajula tulee jatkossa vastaamaan metsätilojen sukupolvenvaihdosasioista myös Suomen metsäkeskuksen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueyksikössä. Tässä asiantuntijatehtävässä hän on hankkeen päättymisen jälkeenkin maakunnan metsänomistajien ja metsäammattilaisten käytettävissä. Tässä hankkeessa koulutettua eri metsäpuolen toimijoista koottua metsätilan sukupolvenvaihdosasiantuntijaverkostoa ja alueen muitakin metsätoimihenkilöitä tullaan metsäkeskuksen toimesta pitämään ajan tasalla aihealueella tapahtuvista verotus – ja muista lakimuutoksista.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Ongelmalliseksi metsänomistajaryhmäksi hankkeessa osoittautuivat kuolinpesät ja osittain myös yhtymät, joiden edustajia saatiin koulutustilaisuuksiin vain vähän. Kuolinpesien ja yhtymien sukupolvenvaihdoksia tulisi saada lisättyä ja nopeutettua jollakin muulla toimintatavalla. Kuolinpesät ja yhtymät tarvitsisivat juuri niille räätälöityjä koulutustilaisuuksia, mutta koulutuksen lisäksi tarvittaisiin myös tehokasta henkilökohtaista neuvontaa. Ko. neuvontatilaisuuksiin tulisi paikalle saada samalla kerralla kaikki kuolinpesän tai yhtymän osakkaat.

6. Allekirjoittajat ja päiväys

Seinäjoella 19.3.2014

Jorma Vierula
Aluejohtaja
Suomen metsäkeskus
Julkiset palvelut
Etelä- ja Keski-Pohjanmaa

Antti Pajula
Metsätilarakenteen kehittämisen johtava asiantuntija
Hankkeen vetäjä